

Funaria arctica

Fjällspåmossa

Mossor

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Kunskapsbrist (DD)

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Funariales, **Familj:** Funariaceae, **Släkte:** Funaria (spåmossor), **Art:** Funaria arctica - fjällspåmossa (Berggr.) Kindb. **Synonymer:**

Kännetecken

Arten bildar runt 7 mm höga skott som växer enstaka eller i tuvor. Bladen är brett ovala eller jämbreda. De är bredast strax ovanför mitten, varifrån de gradvis avsmalnar mot den trubbiga spetsen. Honbladen och de översta bladen är något kupade och sitter tätt överst på stammen, vilket ger skottspetsen ett knopplikt intryck. Bladkanten är slät eller har otydliga och trubbiga tänder i den övre delen av bladet. Kantcellerna skiljer sig inte markant från övriga celler. Nerven upphör strax nedanför eller i bladspetsen. Kapselskaftet är ca 1 cm långt och vid väta ofta kraftigt böjt och vridet, men det rätar ut sig när det torkar. Kapseln är böjd och svagt asymmetrisk med en något snett placerad mynning, och den övergår relativt tvärt i kapselskaftet. Innan sporererna släpps är kapseln slät, men den tömda och torra kapseln är starkt fårad. Peristomet består av två tandkransar; den yttre kransen består av 16 höga tänder som sitter ihop i spetsen och bildar en skiva, medan den inre består av 16 något kortare tänder. Locket är något välvt och saknar tydligt avsatt spets. Mössan är asymmetrisk och täcker framför allt den ena sidan av kapseln, och den har ett långt, sidoställt spröt. Sporererna är 15-33 µm i diameter och mycket fint papillösa.

Fjällspåmossa skiljer sig från sin närmaste släkting spåmossa *F. hygrometrica* på sina kortare och bredare blad utan uddlik spets, sin mer tvärt avsatta kapselhals, sina större sporer samt på en större kapselmynning som i stort sett är vinkelrätt ställd mot kapselns längdriktning. Fjällspåmossa blir heller aldrig så stor som spåmossa *F. hygrometrica* oftast är.

Utbredning och status

Fjällspåmossa är i Sverige endast funnen vid Abisko i Torne lappmark. Det är en arktisk art med en cirkumpolär utbredning som även omfattar Svalbard, norra Ryssland, Nordamerika och Grönland. Arten är funnen nära Abisko turiststation och Naturvetenskapliga stationen 1985 och 1986. Dess fyndplatser i Abisko skulle kunna antyda att den spridits oavsiktligt av gästande amerikanska forskare (Rumsey 1990). Det finns dock flera arter i Abisko-området med förmodat naturliga förekomster som har liknande utbredningsbild.

Ekologi

De svenska fynden av fjällspåmossa är gjorda på bar mineraljord i stigkanter. I Nordamerika uppges arten växa på fuktig kalkrik silt eller lera och på ruderatmarker. Om arten har inkommit spontant utan mänsklig inverkan till sin enda lokal i Sverige eller via passiv transport är svårt att fastställa.

Hot

Hotbilden är oklar. Små och individfattiga populationer gör arten känslig för tillfälliga populationsnedgångar och förändringar i miljön. Arten bör studeras närmare för att utröna vilka åtgärder som krävs för att säkra artens överlevnad.

Åtgärder

Lokalen bör återbesökas för att fastlägga aktuell status och beståndens utveckling samt för att undersöka vad som kan göras för att bibehålla och stärka populationen.

Övrigt

Utländska namn - NO: Polarbråtemose.

Etymologi: arcticus = nordlig, arktisk; arctos (gr.) = stjärn-bilden Stora Björn, björn; suffixet -icus (lat.).

Uttal: [Funária árktika].

key facts Shoots, c. 7 mm long, growing scattered or forming tufts. Leaves oblanceolate. Margin entire or bluntly denticulate above, marginal cells not differentiated. Upper leaves crowded and somewhat concave. Capsules common, ovoid, strongly furrowed at maturity, mouth perpendicular to capsule. Tips of outer peristome teeth fused, forming an epiphragm. Seta c. 10 mm long, arcuate and twisted when moist. Spores up to 20 µm. - In Sweden found on bare subsoil in several tracks at one site in the Swedish Scandes mountains. In the Nordic region found only in Svalbard and this one site in Sweden.

Litteratur

Fife, A.J. 1979. Taxonomic observation on 3 species of North American Funaria. *Bryologist* 82: 204-214.

Lönnell, N. 2006. *Funaria arctica* fjällspåmossa s. 81. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23],

Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges

lantbruksuniversitet, Uppsala.

Rumsey, F.J. 1990. Additions to the bryophyte flora of the Torneträsk area in Swedish Lapland. *J. Bryol.* 16: 199-208.

Författare

Nils Cronberg 1998. Rev. Niklas Lönnell 2006. Uppdaterad 2010